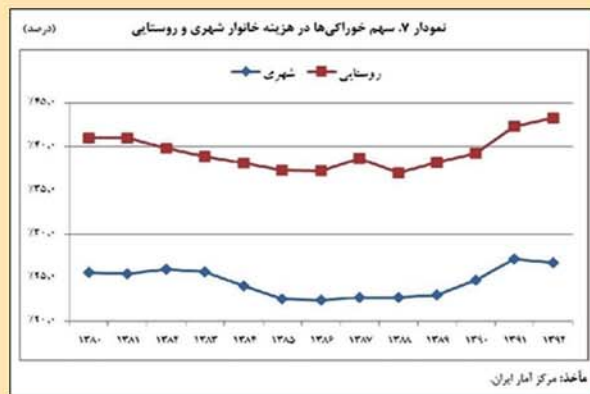
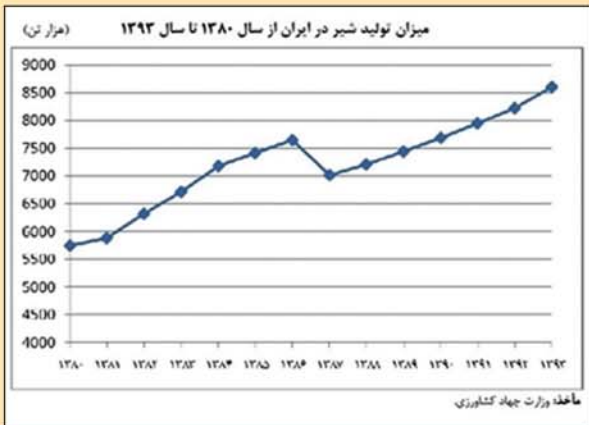

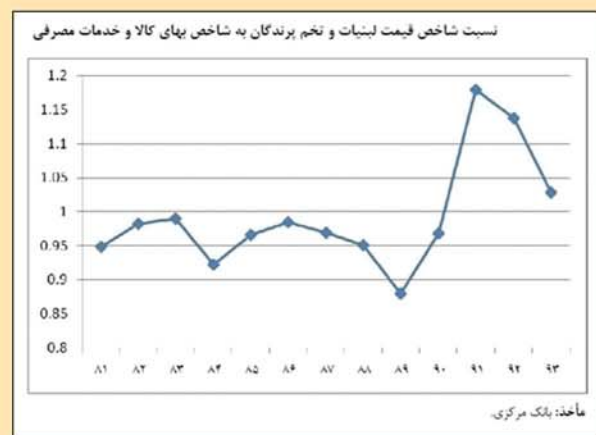
علل پایین بودن مصرف لبنیات در ایران

مطابق آمار وزارت جهاد کشاورزی، میزان تولید شیر از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ بالغ بر ۲/۸ میلیون تن افزایش یافته است. شیب افزایش تولید شیر در این سال‌ها تقریباً مشابه بوده است، هرچند در سال ۱۳۸۷ به دلیل خشکسالی و سرمای شدید، میزان تولید شیر با افت حدود ۶۰۰ هزار تنی مواجه شد، لکن پس از آن روند رو به رشد خود

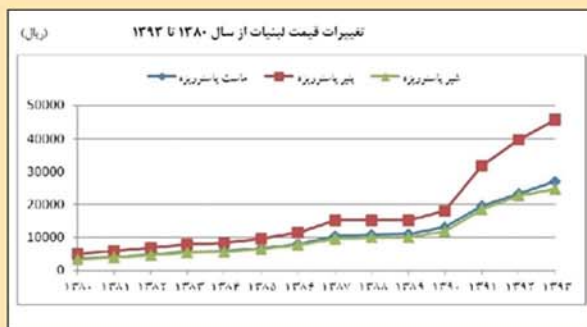
مصرف شیر در ایران نسبت به میانگین جهانی پایین است. در مطالعات اولین عامل در کاهش مصرف شیر، دسترسی فیزیکی عنوان شده است. یکی از مهمترین عوامل در مصرف مواد و فرآورده‌های غذایی، دسترسی فیزیکی به آن است. مرکز پژوهش‌های مجلس در مطالعه‌ای به بررسی عوامل اقتصادی کاهش مصرف شیر در ایران پرداخته است.

را ادامه داد. به طور متوسط نرخ رشد تولید شیر در این بازه زمانی، حدود ۲/۵ درصد در سال بوده است. بنابراین بر اساس میزان تولید دسترسی فیزیکی افزایش یافته است. اما باید در نظر داشت دسترسی اقتصادی (توانایی خرید) عامل تعیین کننده تری در مصرف مواد و فرآورده‌های غذایی است. دسترسی اقتصادی در تأمین امنیت غذایی، مکمل دسترسی فیزیکی است. در مقیاس جهانی یکی از شاخص‌های مهمی که برای ارزیابی دسترسی اقتصادی به غذا مورد استفاده قرار می‌گیرد، سهم خوراکی‌ها از کل هزینه خانوار است. بر این مبنا، اگر سهم غذا از کل هزینه خانوار بیشتر از ۳۰ درصد باشد، خانواده به درجاتی از ناامنی غذایی دچار شده است.

سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۳ بیشتر از یک بوده است، بدین معنا که قیمت این گروه محصول، بیشتر از متوسط کل کالاها و خدمات افزایش داشته و قدرت خرید مصرف کننده برای محصولات لبنی بیشتر از سایر گروه‌های محصول کاهش داشته است. تا قبل از سال ۱۳۹۰، قیمت شیر تحت تأثیر یارانه پرداختی توسط دولت قرار داشت و قیمت شیر تازه توسط دولت تعیین می‌شد. در این شرایط حمایتی، شیر خام و فرآورده‌های لبنی از قیمت متعادلی برخوردار بودند. تغییرات قیمت شیر و فرآورده‌های آن تا قبل از سال ۱۳۹۰ با توجه به حمایت‌های یارانه‌ای دولت از شیر و پایین بودن هزینه تمام شده شیر خام، دارای یک روند رو به رشد اما بطئی بوده است اما از آذرماه سال ۱۳۸۹ به بعد با قطع یارانه شیر و افزایش هزینه‌های تمام شده فرآورده‌های لبنی حاصل از هدفمندی یارانه‌ها که هزینه‌های تولید را در دو سمت دامداری‌ها و کارخانجات لبنی افزایش داد، موجب یک فرار قیمتی از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۳ شد. براساس گزارش بانک مرکزی قیمت شیر پاستوریزه از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۸۹ حدود سه برابر شده و طی ۴ سال، از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳، قیمت این محصول حدود ۲/۵ برابر شد.

یارانه شیر از سال ۱۳۹۰ قطع و یارانه حامل‌های انرژی نیز کاهش یافت. در ابتدای این مسیر، دولت با اعمال نظارت‌های تعزیراتی سنگین، قیمت فرآورده‌های لبنی را تا تیرماه سال ۱۳۹۰ ثابت نگه داشت که البته این موضوع موجب بروز تخلفاتی مانند استفاده از روغن پالم نیز شد. براساس آمارهای بانک مرکزی، قیمت شیر و فرآورده‌های آن در طول سال ۱۳۸۹ و چهار ماه ابتدایی سال ۱۳۹۰ ثابت بوده و پس از آن جهش قیمتی شیر آغاز شد، به نحوی که قیمت پنیر پاستوریزه از تیرماه تا پایان سال ۱۳۹۰ بیش از ۵۰ درصد افزایش یافت. قیمت شیر پاستوریزه و ماست نیز در دوره مذکور بیش از ۳۰ درصد افزایش داشتند.

براساس اعلام مرکز آمار کشور، بعد از سال ۱۳۸۹ خانواده‌های شهری و روستایی به سمت ناامنی غذایی از بعد دسترسی اقتصادی به غذا حرکت کردند که در خانواده‌های شهری این امر در سال ۱۳۹۲ متوقف شده و میزان دسترسی اقتصادی به غذا ثابت مانده اما در خانواده‌های روستایی به سمت ناامنی غذایی بیشتر، پیش رفته است. در چنین شرایطی عموماً خانواده‌ها هزینه‌های خود را معطوف به گروه‌های اصلی غذایی می‌کنند و به گروه‌های به ظاهر غیرضروری مانند لبنیات کمتر توجه می‌کنند. براساس اعلام بانک مرکزی، شاخص قیمت گروه لبنیات در فروردین ماه ۱۳۹۴ براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ برابر با ۲۴۱/۴ گزارش شد که حدود ۱۰ درصد بالاتر از شاخص کل اعلام شده است و نشانگر آن است که حتی با کاهش احتمالی ضریب ناامنی غذایی در بخش دسترسی اقتصادی به غذا، باز هم افزایش مصرف لبنیات با کاهش مواجه است. نسبت شاخص قیمت لبنیات به شاخص کل بهای کالا و خدمات مصرفی از

لطفاً به این مقاله از ۱ تا ۲۰ امتیاز دهید و به شماره پیامک مجله (۰۳۰۰۰۷۸۳۸) ارسال فرمایید.

کد مقاله: ۶۸۱۸ نحوه امتیازدهی: امتیاز - شماره مقاله

منابع

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات زیربنایی. نظر مرکز پژوهش‌ها در مورد علل کاهش مصرف شیر در مقایسه با نوشابه‌های گازدار. تهران: مجلس شورای اسلامی؛ ۱۳۹۴. قابل دسترسی در: <http://rc.majlis.ir/fa/news/show/933152>
۲. مرکز آمار ایران. آمارگیری از گاودارهای صنعتی کشور. تهران: مرکز آمار ایران؛ ۱۳۹۳.